

สรุปคุยกันวันพุธ

ครั้งที่ 24-25

ศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์*

เลือกตั้งผู้ว่า ถึงเวลาแล้วหรือยัง

นำเสนอโดย

ผศ.ดร.พีรยศ ราฮิมมูลา

ผศ.มานพ จิตต์ภูษา

ดาโต๊ะอภีรัฐ หมัดสาลี

คุณพันธ์เทพ จ้างเจริญ

วันพุธที่ 18 พฤศจิกายน 2535 เวลา 19.30 - 22.00 น.

ณ ห้องฉายภาพยนตร์ หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

จังหวัดหมายถึง การรวมอำเภอหลายท้องที่ขึ้นมาเป็นจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีหัวหน้าส่วนราชการ คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นตำแหน่งตาม พรบ. 2534 ที่ถือว่าเป็นตำแหน่งที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางมาจากการแต่งตั้ง

ความเป็นมาของการเรียกร้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้ง เริ่มจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ตามนโยบายพัฒนาชนบทแห่งชาติ เป็นการเคลื่อนย้ายอำนาจสู่ภูมิภาคสู่คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด มีการเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าฯ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น มีส่วนร่วมในชะตากรรมของท้องถิ่น แต่รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในสมัยนั้นพยายามเปลี่ยนกระแสเรียกร้องโดยการชูประเด็น เรื่อง ปีเกษตรกรรมแห่งชาติ ปีชวนาแห่งชาติ ทศวรรษแห่งการพัฒนาเรื่องการเลือกตั้งผู้ว่าฯ เลยเงียบไป และมีกระแสเรียกร้องการเลือกตั้งผู้ว่าฯ อีกครั้งหนึ่งในปี 2534 ในการเตรียมการจัดทำแผน 7 โดยนักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน ประท้วงเกี่ยวกับการทำแผนฯ ว่า ไม่ควรฝากชะตากรรม

*นักวิชาการศึกษา 3 ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ทั้งหมดไว้ที่คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) เพราะว่าจากการประเมินผลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพบว่าระบบบริหารราชการแผ่นดินก้าวตามไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ระบบราชการล้าหลังไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด จึงน่าจะเป็นหนทางที่ดี และจากการเลือกตั้งครั้งหลังสุด รัฐบาลก็มีนโยบายในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นดังนี้

1. กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค
2. กระจายรายได้สู่ชนบท
3. กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

แต่สภาพการณ์ในปัจจุบันรัฐบาลก็ยังไม่ได้ลงมือทำอะไร ประจวบเหมาะับปี 2535 ครบ 100 ปี แห่งการปฏิรูประบอบราชการไทยที่เป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ถึงเวลาแล้วที่อำนาจต่าง ๆ ควรจะให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นตั้งแต่การเลือกตั้งสภาตำบล องค์การบริหารองค์การส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล สภาจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด

ความเป็นมาของการรวมศูนย์อำนาจการปกครอง พ.ศ. 2435 การปฏิรูปการเมืองการปกครอง เนื่องจากบรรยากาศการเมืองตอนนั้นเป็นยุคล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตก รัชกาลที่ 5 ทรงรวบรวมอำนาจไว้ ส่วนกลางเพื่อเป็นเอกภาพในการปกครอง เพราะขณะนั้นอำนาจต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับเจ้าเมืองแต่ละภูมิภาค จึงจำเป็นต้องรวมศูนย์อำนาจการปกครองไว้เพื่อความเป็นเอกราชของประเทศ แต่พระองค์ทรงใช้เวลาในการแก้ไขไม่ต่ำกว่า 10 ปี ภูมิภาคสุดท้ายที่รวมศูนย์อำนาจได้ก็เป็นภาคใต้ และตั้งแต่ พ.ศ. 2435 จึงถึง พ.ศ. 2535 รวม 100 ปี แล้วที่อำนาจการปกครองบ้านเมืองอยู่ในส่วนกลางมาตลอด แม้ว่ายุคล่าอาณานิคมจะหมดไปแล้วก็ตาม ปัจจุบันจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค จึงเปรียบเสมือนอาณานิคมของส่วนกลาง

ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการแต่ละจังหวัดนั้น ประชาชนเห็นชอบด้วยในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพราะว่าผู้ว่าราชการที่มาจากการเลือกตั้งจะเข้าใจว่าประชาชนของจังหวัดนั้น ๆ ต้องการอะไรซึ่งจะแตกต่างจากผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากแต่งตั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพราะปัญหาความมั่นคงและความยากจน แม้ว่ามหาดไทยจะส่งผู้ที่มีความชำนาญในทางเศรษฐกิจมากก็ตาม ปัญหาต่าง ๆ ก็ยังไม่คลี่คลาย หากมีการเลือกตั้ง จะเกิดประโยชน์กับท้องถิ่นเข้าใจถึงเศรษฐกิจของท้องถิ่นและไม่ต้องพะวงกับกฎเกณฑ์ระเบียบจากส่วนกลาง แต่จากแนวโน้มในปัจจุบันการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด คงไม่เกิดขึ้นง่าย ๆ อันมีสาเหตุมาจาก 2 สาเหตุใหญ่ คือ

1. ปัญหาการหวงอำนาจของมหาดไทย เพราะมหาดไทยมีอำนาจอยู่ตลอด อำนาจมีความสำคัญ โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ที่มีกฎหมายรองรับ เพราะสามารถใช้เป็นเครื่องมือและวิธีการเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ให้กับกลุ่มต่าง ๆ หากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้น อำนาจส่วนนี้ก็จะมาจากประชาชนเป็นผู้กำหนด ซึ่งมหาดไทยก็คงไม่ปล่อยให้ส่วนนี้ไปง่าย ๆ โดยพยายามที่จะให้เหตุผลในการคงอำนาจไว้ส่วนกลาง คือ

- 1.1 ความมั่นคง เป็นเหตุผลดั้งเดิมในการรวมศูนย์อำนาจ เพื่อความเป็นเอกภาพ

ของประเทศ และเหตุผลต่อมา คือ การกำเนิดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขึ้นมา แต่ปัจจุบันพรรคคอมมิวนิสต์ ก็ได้ล่มสลายไป เพราะฉะนั้น เหตุผลนี้จึงไม่มีน้ำหนักพอ แม้แต่ปัญหาที่ส่วนกลางกล่าวคือ ปัญหาการแบ่งแยกดินแดน แต่ความเป็นจริง คือ การแบ่งแยกดินแดน ความคิดเกิดขึ้นเนื่องจาก ความไม่พอใจการปกครองจากส่วนกลาง ที่ไม่เข้าใจปัญหาท้องถิ่น และไม่ทราบความต้องการ ไม่มีใครต้องการแบ่งแยกดินแดนเพราะทุกคนต้องการดำเนินวิถีชีวิตที่ถูกต้องและทุกอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่มีอะไรที่สอดคล้องกับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ระบบราชการ และรูปแบบการปกครอง วัฒนธรรม ประเพณี หากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ความคิดในการแบ่งแยกดินแดนก็จะไม่มี เพราะผู้บริหารจะเข้าใจถึงความต้องการของประชาชน และสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้

1.2 เพื่อการพัฒนา โดยกำเนิดองค์กรในการพัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ในจังหวัดชายแดน ก็มีหน่วยงานดังกล่าว คือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) แต่ความเป็นจริง คือ เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อรวมอำนาจการปกครองไว้แต่ประสบความสำเร็จล้มเหลวในการแก้ปัญหา

2. ปัญหาทางการเมืองพรรคการเมืองมีวิธีการในการดำเนินการทางการเมืองเพื่อจำนวน ส.ส. ที่ได้รับจากการเลือกตั้ง หลายพรรคจึงมีนโยบายให้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นแต่หลังจากจัดตั้งรัฐบาลแล้วก็หายไป ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นพรรคผสม นโยบายที่แถลงต่อประชาชนบางอย่างไม่สามารถถึงมาเป็นนโยบายที่เด่นชัดของรัฐบาลได้เพราะต่างพรรคก็ต่างนโยบายถึงแม้จะมีบางพรรคพยายามเรียกร้องขึ้นมากก็ตาม แต่การกระจายอำนาจจริง ๆ ยังกายอยู่ เพราะเกมทางการเมืองล้วนแต่ยากจะคาดเดา หากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจริง ๆ ยังไม่รู้พรรคไหนจะได้เปรียบเสียเปรียบ สำหรับกลุ่มที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในทางการเมืองมี 3 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้ง อันได้แก่ นายกรัฐมนตรี และมหาดไทย แต่อาจจะให้มีการเลือกตั้งหากประชาชนเรียกร้อง

2.2 กลุ่มที่เห็นด้วยกับการเลือกตั้ง แต่กลัวว่าจะมีผู้ฉ้อฉลเข้ามาบริหาร

2.3 กลุ่มที่เห็นด้วยและสนับสนุน ให้มีการเลือกตั้ง ก็เป็นพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลบางพรรค

ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจริง ๆ นั้น ควรจะมีการปฏิบัติกันได้แล้ว เพราะผู้ที่ได้ประโยชน์สูงสุดก็คือ ประชาชน ควรมีการกำหนดระยะเวลาที่วางนโยบายในเรื่องนี้ที่แน่นอนเพื่อจะได้มีการเตรียมการ เพราะจะต้องใช้เวลาพอสมควร หากรัฐบาลไม่มีความจริงใจในการกระจายอำนาจ ประชาชนก็ต้องเรียกร้องอำนาจอธิปไตย เพราะว่าประชาธิปไตยในเมืองไทยนั้นต้องแลกด้วยเลือกเนื้อชีวิตของประชาชนทุกคนไป ไม่ว่าจะเป็น 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และพฤษภาคม ที่เหิงผ่านไป ดังนั้น จึงควรจะต้องถึงเวลาแล้วที่จะมีการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเอง จะได้เข้าใจถึงความรู้สึก และความต้องการของประชาชน ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจชะตากรรมของตนเอง และเมื่อวันนั้นมาถึง เราจะได้ใช้คำว่า การปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริงเสียที

วุฒิสมาชิกกับรัฐสภาไทย

นำเสนอโดย

ผศ.มะเนาะ ยูเด็น

ผศ.วสันต์ อติศัพท์

คุณสาเลียม อัลดูลานาฮาดี

ผศ.ดร.วัฒนา สุกันต์ดี

วันพุธที่ 23 ธันวาคม 2535 เวลา 19.30-21.30 น.

ณ ห้องฉายภาพยนตร์ หอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความเป็นมาของวุฒิสมาชิก

ประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข เมื่อ พ.ศ. 2475 ทำให้ระบอบประชาธิปไตย เป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชนไทย มีการเลือกตั้งผู้แทนสภาราษฎร และมีสมาชิกสภาประเภท 2 ซึ่งเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ ซึ่งสภานี้มีลักษณะคล้าย ๆ กับสภาขุนนางในประเทศอังกฤษ ต่อมาใน พ.ศ. 2489 ได้เริ่มมีวุฒิสมาชิกขึ้นมา ซึ่งทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาประเภท 2 เดิมโดยเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ แต่ก็ใช้ได้ไม่นาน ก็ต้องยกเลิกไป หลังจากนั้นเป็นต้นมาวุฒิสมาชิกจะมาจากการแต่งตั้ง ซึ่งตามลักษณะคล้ายกับเป็นตัวแทนกลุ่มการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ทั้งจำนวน และบทบาท ทำให้บทบาทของวุฒิสมาชิกไม่ได้เป็นไปในลักษณะตามที่คาดหมาย

วุฒิสมาชิกกับรัฐสภาไทยปัจจุบัน

วุฒิสมาชิกยังเป็นสิ่งที่จำเป็นในระบบรัฐสภาของประเทศไทย เพราะจะเป็นส่วนที่เสริมให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในด้านต่าง ๆ ทั้งในเรื่องความรู้ในด้านต่าง ๆ การกลั่นกรองกฎหมายและปัญหาของประเทศชาติในด้านต่าง ๆ วุฒิสมาชิกอาจเป็นการให้ตำแหน่ง เพื่อตอบแทนแก่กลุ่มบางกลุ่ม และบางสาขาอาชีพ เพื่อเป็นการเอื้ออำนาจประโยชน์แก่กัน และบางครั้งก็เป็นการรักษาอำนาจของคนบางกลุ่ม เพราะฉะนั้นจึงควรมีการกำหนดคุณสมบัติของวุฒิสมาชิกเช่น

- หากเป็นข้าราชการประจำ ควรลาออกจากตำแหน่งเพื่อทำหน้าที่วุฒิสมาชิกเพียงอย่างเดียว

- ควรเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เข้ามาเพื่อถ่วงถ่วงเรื่องต่างๆ จากสภาผู้แทนราษฎร
- ไม่ควรผูกพันกับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ เพราะจะได้รักษาผลประโยชน์ของประชาชนอย่างเต็มที่
- ควรเป็นผู้ที่เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะในด้านต่างๆ ซึ่งในเรื่องนี้ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ พูดถึงวุฒิสมาชิกว่า "วุฒิสมาชิกควรเป็นสติของประเทศชาติ" ซึ่งเป็นคำพูดที่แสดงให้เห็นถึงภาพของวุฒิสมาชิกที่ควรจะเป็น
- และจากคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ วุฒิสมาชิกควรจะมีบทบาทหน้าที่ดังนี้
  - มีหน้าที่ในการถ่วงถ่วงกฎหมาย
  - สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในส่วนท้องถิ่น และประเทศชาติได้ตามบทบาทและหน้าที่
  - ควบคุมการปฏิบัติของรัฐบาลให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
  - ทำให้เกิดความยุติธรรมและถูกต้องแก่ประชาชนในชาติ

เพราะฉะนั้น ในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขของประเทศไทยนั้น วุฒิสมาชิกยังเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นต้องมีอยู่โดยภาพรวมของวุฒิสมาชิกนั้นก็คือการเป็นสติให้กับประเทศชาติเพื่อให้ประเทศได้มีการพัฒนาต่อไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง

